

Et revertetur in terram suam cum opibus multis :
et cor ejus adversum testamentum sanctum, et faciet,
et revertetur in terram suam.

Statulo tempore revertetur, et veniet ad austrum :

et non erit priori simile novissimum.

Et veniet super eum Trieres et Romani :
et percutietur, et revertetur,
et indignabitur contra testamentum sanctuarri, et faciet.

Reverteturque et cogitabit adversum eos,
qui dereliquerunt testamentum sanctuarri,

Et brachia ex eo stabunt,
et polluent sanctuarium fortitudinis,
et auferent jure sacrificium,

et dabunt abominationem et desolationem,
Et impii in testamentum simulabunt fraudulenter :

populus autem sciens Deum suum, obtinebit et faciet.

Et docti in populo docebunt plurimos :
et ruent in gladio, et flamma, et in captivitate,
et in rapina dierum.

Cumque corruerint, sublevarunt auxilio parvulo :

et applicabuntur eis plurimi fraudulentor.

Et de eruditibus ruent, ut contentur, et eligantur,
quia adhuc aliud tempus erit.

Et faciet juxta voluntatem suam rex, et elevabitur, et magnificabitur adversum omnem Deum.

Et adversum Deum deorum loquetur magnifica,
et dirigitur,

donec compleatur iracundia,
perpetrata quippe est definitio.

Et Deum patrum suorum non reputabit,
et erit in concupiscentiis feminarum, nec

quemquam deorum curabit ;
quia adversum universa consurgit.

Deum autem Maozim¹ in loco suo venerabitur :

1. Canon Carcasson. habet *Moozim*, Memmian. autem *Moozim*. Utrumque legi potest ex Hebr. מוֹזִיִּים, quod Massorethas *Mauzim* legunt. Marr.

— Ita et Valicantis ms. cum Vulgatis habet ; alii *Moozim* præferunt.

2. Hunc locum notatum invenimus in canone

et Deum, quem ignoraverunt patres ejus,
colet auro, et argento, et lapide pretioso, rebusque pretiosis.

Et faciet, ut munit Maozim cum Deo alieno,
quem cognovit,

et multiplicabit gloriam,
et dabit eis potestatem in multis,
et terram dividet gratuito.

Et in tempore præfinito, præliabitur adversus eum rex austri,

et quasi tempestas veniet contra illum rex aquilonis,

in curribus, et in equitibus, et in classe magna,

et ingreditur terras, et conteret et pertransiet.

Et introibit in terram gloriosam,
et multe corruent :

Hæ autem sole salvabuntur de manu ejus ;
Edom, et Moab, et principium filiorum Ammon ;

Et mittet manum suam in terras :
et terra Ægypti non effugiet.

Et dominabitur thesaurum auri et argenti,
et in omnibus pretiosis Ægypti :

Per Libyam quoque et Æthiopiæ transibit.

Et fama turbabit eum ab oriente et ab aquilone :
et veniet in multitudine magna, ut conterat et interficiat plurimos.

Et figet tabernaculum suum a padno² inter maria,
super montem inclytum et sanctum.

Et veniet usque ad summitatem ejus,
et nemo auxiliabitur ei.

Visio XII. — In tempore autem illo consurgit

Michael princeps magnus,
qui stat pro filiis populi tui :

Et veniet tempus :
quale non fuit ab eo, ex quo gentes esse ceperunt,

usque ad tempus illud.

Et in tempore salvabitur populus tuus,
omnis qui inventus fuerit scriptus in libro.

Memmiano : nam in contextu eum posuisset exscriptor *Ephedno*, ad latus in margine hæc apposuit : *Secundum LXX Ephadanon*. Notandum autem, inquit Hieronymus in comment. quod cum litteram P. Hebr. sermo non habeat, sed pro ipsa utatur PHE, cujus vim Græcum sonat, in isto tantum loco apud Hebr. scribatur quidem PHE, sed legatur P. Marr.

Et multi de his qui dormiunt in terræ pulvere
evigilabunt :

alii in vitam æternam,
et alii in opprobrium, ut videant semper¹.

Qui autem docti fuerint,
fulgebunt quasi splendor firmamenti.

Et qui ad justitiam erudiunt multos,
quasi stelle in perpetuas æternitates².

Tu autem, Daniel, claudes sermones,
et signa librum, usque ad tempus statutum :

Pertransibunt plurimi,
et multiplex erit scientia.

Et vidi ego Daniel,
et ecce quasi alii duo stabant :

Unus hinc super ripam fluminis,
et alius inde ex altera ripa fluminis.

Et dixi viro, qui indutus erat lineis,
qui stabat super aquas fluminis :

Usquequo finis horum mirabilium ?
Et audivi virum, qui indutus erat lineis,
qui stabat super aquas fluminis.

Cum elevasset dexteram et sinistram suam in cœlum,
et jurasset per viventem in æternum,
quia in tempus, et tempora, et dimidium temporis.

Et cum completa fuerit dispersio manus populi sancti,
cuplebuntur universa hæc.

Et ego audivi, et non intellexi.

Et dixi : Domine mi, quid erit post hæc ?
Et ait : Vade, Daniel,

quia clausi sunt, signatique sermones,
usque ad tempus præfinitum.

1. Pro ut videant in Hebraico exemplari est לִרְאוֹת, id est, ad ignominiam, nimirum continenti sensu, ad opprobrium, et ad ignominiam sempiternam, sive semper. Est itaque verosimillimum, legisse s. interpretem in eo, quod ob oculos habebat, exemplari, expuncta 7 littera, לִרְאוֹת, quod est ad videndum, sive ut videant. Certe ex LXX, qui vertunt juxta Hebræum, זאי הם אֲרִיִּבְרִים, eam lectionem mutuatus non est.

2. Huc referendum ipsiusmet s. interpretis testimonium in epist. 53 ad Paulinum, n. 3 : « Daniel in fine sacratissime visionis justos ait fulgere sicut stellas, et intelligentes, hoc est doctos, quasi firmamentum... Quanquam juxta Hebræicam veritatem utrumque de eruditibus possit intelligi, ita enim legitur : Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti. Et qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stelle in perpetuas æternitates ».

Eligentur, et dealbabitur,
et quasi ignis probabuntur multi :

Et impie agent impii,
neque intelligent omnes impii,
porro docti intelligent.

Et a tempore cum ablatum fuerit jugo sacrificium,

et posita fuerit abominatio in desolationem,
dies mille ducenti nonaginta.

Beatus qui expectat,
et pervenit usque ad dies mille trecentos triginta quinque.

Tu autem vade ad præfinitum :

et requiesces, et stabis in sorte tua in finem dierum.

Hucusque Daniælem in Hebræo volumine legimus. Cetera que sequuntur usque ad finem libri, de Theodotionis editione translata sunt³.

Visio XIII. — Et erat vir habitans in Babylone⁴, et nomen ejus Joacim. Et accepit uxorem nomine Susannam, filiam Helcie, pulchram nimis, et timentem Deum : parentes enim illius, cum essent justi, erudierunt filiam suam secundum legem Moysi. Erat autem Joacim dives valde, et erat ei pomarium⁵ vicinum domui sue : et ad ipsum confluebant Judæi, eo quod esset honorabilior omnium. Et constituti sunt duo senes iudices in anno illo : de quibus locutus est Dominus : Quia egressa est iniquitas de Babylone a senioribus iudicibus, qui videbantur regere populum. Isti frequentabant domum Joacim, et veniebant ad eos omnes qui habebant

3. Sunt qui ex his verbis translata sunt, colligant que subsequuntur additamenta de Theodotionis editione, non fuisse ab Hieronymo Latine reddita, sed emendata duntaxat ex Græco in priori illa editione Scripturarum, quam ad Græcum textum refixit. Neque huic quidem obstat sententia, quod de se ipse testatur s. pater in prologo commentario. Ad hunc prophetam : « Unde et nos ante annos plurimos, cum verteremus Daniælem, has visiones obelo prænotavimus, significantes eas in Hebraico non haberi ».

4. De hac parte Daniælis ita monet S. Hieronymus proemio comment. in eundem prophetam : « Unde et nos ante annos plurimos cum verteremus Daniælem, has visiones obelo prænotavimus ; significantes eas in Hebraico non haberi, etc. » Marr.

5. Mss. codices legunt pomarium, quod maxime distat ac diversum est a pomario, si scribatur pomarium, ut scitur ab omnibus eruditibus. Marr.

judicia. Cum autem populus revertisset per meridiem, ingrediebatur Susanna, et deambulabat in pomario viri sui. Et videbant eam senes quotidie ingredientem, et deambulantem: et exarserunt in concupiscentiam ejus: et evertērunt sensum suum, et declinaverunt oculos suos, ut non viderent eam, neque recordarentur judiciorum justorum. Erant enim ambo vulnerati amore ejus, nec indicaverunt sibi vicissim dolorem suum: erubescabant enim indicare sibi concupiscentiam suam, volentes concumbere cum ea, et observabant quotidie sollicitius videre eam. Dixitque alter ad alterum: Eamus domum, quia prandii hora est. Egressi recesserunt a se. Cumque revertissent, venerunt in unum: et sciscitantes ab invicem causam, confessi sunt concupiscentiam suam: et tunc in communi stauerunt tempus, quando eam possent invenire solum. Factum est autem, cum observarent diem aptum, ingressa est aliquando sicut heri et nudius tertius, cum duabus solis puellis, voluitque lavari in pomario: restus quippe erat: et non erat ibi quisquam, præter duos senes absconditos, et contemplantes eam. Dixit ergo puellis: Afferte mihi oleum, et smigmata, et ostia pomarii claudite, ut laver. Et fecerunt sicut præceperat, clauserunt ostia pomarii, et egressæ sunt per posticum, ut afferrent que jussert: nesciebantque senes intus esse absconditos. Cum autem egressæ essent puellæ, surrexerunt duo senes, et accurrerunt ad eam, et dixerunt: Ecce ostia pomarii clausa sunt, et nemo nos videt, et nos in concupiscentia tua sumus: quam ob rem assentire nobis, et commiscere nobiscum. Quod si nolueris, dicemus testimonium contra te, quod fuerit tecum juvenis, et ob hanc causam miseris puellas a te. Ingenuit Susanna, et ait: Angustiae mihi undique, si enim hoc egero, mors mihi est: si autem non egero, non effugiam manus vestras. Sed melius mihi est absque opere incidere in manus vestras, quam peccare in conspectu Domini. Et exclamavit voce magna Susanna: exclamaverunt autem et senes adversus eam. Et cucurrit unus, et aperuit ostia pomarii. Cum ergo audissent clamorem famuli domus in pomario, irruerunt per posticum, ut viderent quidnam esset. Postquam autem senes locuti sunt, eruberunt servi vehementer: quia nunquam dictus fuerat sermo hujuscemodi de Susanna. Et facta est dies crastina. Cumque venis-

set populus ad virum ejus Joacim, venerunt et duo presbyteri pleni iniqua cogitatione adversus Susannam, ut interficerent eam. Et dixerunt coram populo: Mitte ad Susannam, filiam Helciae, uxorem Joacim. Et statim miserunt. Et venit cum parentibus, et filiis, et universis cognatis suis. Porro Susanna erat delicata nimis, et pulchra specie. At iniqui illi jusserunt, ut discooperiretur (erat enim cooperta), ut vel sic satiarerentur decore ejus. Flebant igitur sui, et omnes qui noverant eam. Consurgentes autem duo presbyteri in medio populi, posuerunt manus suas super caput ejus. Quæ fletus suspexit ad cælum: erat enim cor ejus fiduciam habens in Domino. Et dixerunt presbyteri: Cum deambularem in pomario soli, ingressa est hæc cum duabus puellis: et clausit ostia pomarii, et dimisit a se puellas. Venitque ad eam adolescens qui erat absconditus, et concubuit cum ea. Porro nos cum essemus in angulo pomarii, videntes iniquitatem, cucurrimus ad eos, et vidimus eos pariter commisceri. Et illum quidem non quivimus comprehendere, quia fortior nobis erat, et apertis ostiis exsilivit: hanc autem cum apprehendissemus, interrogavimus, quisnam esset adolescens, et noluit indicare nobis: hujus rei testes sumus. Credidit eis multitudo, quasi iudicibus et senibus populi, et condemnaverunt eam ad mortem. Exclamavit autem voce magna Susanna, et dixit: Deus æternæ, qui absconditorum es cognitor, qui nosti omnia antequam fiant, tu scis quoniam falsum contra me tulerunt testimonium: et ecce morior, cum nihil horum fecerim, quasi isti maliiose composuerunt adversum me. Exaudivit autem Dominus vocem ejus. Cumque duceretur ad mortem, suscitavit Dominus spiritum sanctum pueri junioris, cujus nomen Daniel, et exclamavit voce magna: Mundus ego sum a sanguine hujus. Et conversus omnis populus ad eum, dixit: Quis est iste sermo, quem tu locutus es? Qui cum staret in medio eorum, ait: Sic fati, filii Israel, non iudicantes, neque quod verum est cognoscentes, condemnastis filiam Israel? Revertimini ad iudicium, quia falsum testimonium locuti sunt adversus eam. Reversus est ergo populus cum festinatione, et dixerunt ei senes: Veni, et sede in medio nostrum, et indica nobis, quia tibi Deus dedit honorem senectutis. Et dixit ad eos Daniel: Separate illos ab invicem procul, et didjudicabo

eos. Cum ergo divisi essent alter ab altero, vocavit unum de eis, et dixit ad eum: Invetere dierum malorum, nunc venerunt peccata tua, quæ operaberis prius, iudicans iudicia injusta, innocentes opprimens, et dimittens noxios, dicente Domino: Innocentem et justum non interficies. Nunc ergo si vidisti eam, dic, sub qua arbore videris eos loquentes sibi. Qui ait: Sub schino. Dixit autem Daniel: Recto mentitus es in caput tuum. Ecce enim Angelus Dei accepta sententia ab eo, scindet te medium. Et, amoto eo, jussit venire alium, et dixit ei: Semen Chanaan, et non Juda, species decipit te, et concupiscentia subvertit cor tuum: sic faciebat filius Israel, et illa timentes loquebantur vobis, sed filia Juda non sustinuit iniquitatem vestram. Nunc ergo dic mihi, sub qua arbore comprehenderit eos loquentes sibi. Qui ait: Sub prino. Dixit autem et Daniel: Recte mentitus es et tu in caput tuum: manet enim Angelus Dei, gladium habens, ut secet te medium, et interficiat vos. Exclamavit itaque omnis cœtus voce magna, et benedixerunt Deum, qui salvat sperantes in se. Et consurrexerunt adversus eos presbyteros (convicerat enim eos Daniel ex ore suo falsum testimonium), feceruntque eis sicut dixisse testimonium, feceruntque eis sicut inaccessum adversus proximum, ut facerent secundum legem Moysi: et interfecerunt eos, et salvatus est sanguis innoxius in die illa. Helcias autem et uxor ejus laudaverunt Deum pro filia sua Susanna, cum Joacim marito ejus, et cognatis omnibus, quia non esset inventa in ea res turpis. Daniel autem factus est magnus in conspectu populi, a die illa, et deinceps. Et rex Astyages appositus est ad patres suos, et suscepit Cyrus Perses regnum ejus.

Visio XII. — Erat autem Daniel conviva regis, et honoratus super omnes amicos ejus. Erat quoque idolum nomine Bel apud Babylonios: et impendebantur in eo per dies singulos simile araba duodecim, et oves quadraginta, vini que amphoræ sex. Rex quoque colebat eum, et ibat per singulos dies adorare eum: porro Daniel adorabat Deum suum. Dixitque ei rex: Quare non adoras Bel? Qui respondens ait ei: Quia non colo idola manufacta, sed viventem Deum, qui creavit cælum et terram, et habet potestatem omnis carnis. Et dixit ad eum rex: Non tibi videtur esse Bel vivens deus? Annon vides

quanta comedat et bibat quotidie? Et ait Daniel arridens: No erros, rex. Iste enim intrinsecus luteus est, et forinsecus æreus, neque comedit aliquando. Et iratus rex vocavit sacerdotes ejus, et ait eis: Nisi dixeritis mihi, quis est qui correat impensas has, moriemini. Si autem ostenderitis quoniam Bel comedat hæc, morietur Daniel, quia blasphemavit in Bel. Et dixit Daniel regi: Fiat juxta verbum tuum. Erant autem sacerdotes Bel septuaginta, exceptis uxoribus, et parvulis, et filiis. Et venit rex cum Daniele in templum Bel. Et dixerunt sacerdotes Bel: Ecce nos egredimur foras, et tu, rex, pone escas, et vinum misce, et claudo ostium, et signa annulo tuo: et cum ingressus fueris mane, nisi inveneris omnia comesta a Bel, moriamur, vel Daniel qui mentitus est adversum nos. Contemebant autem, quia fecerant sub mensa absconditum introitu, et per illum ingrediebantur semper et devorabant ea. Factum est igitur postquam egressi sunt illi, et rex posuit cibos ante Bel: præcepit Daniel pueris suis, et atulerunt cinerem, et cribravit per totum templum coram rege: et egressi clauserunt ostium, et signantes annulo regis abierunt. Sacerdotes autem ingressi sunt nocte juxta consuetudinem suam, et uxores, et filii eorum, et comederunt omnia, et biberunt. Surrexit autem rex primo diluculo, et Daniel cum eo. Et ait rex: Salvæ sunt signacula, Daniel? Qui respondit: Salva, rex. Statimque cum aperisset ostium, intuitus rex mensam, exclamavit voce magna: Magnus es, Bel, et non est apud te dolus quisquam. Et risit Daniel, et tenuit regem ne ingrederetur intro et dixit: Ecce pavimento, animadvertite cujus vestigia sint hæc. Et dixit rex: Video vestigia virorum, et mulierum, et infantium. Et iratus est rex. Tunc apprehendit sacerdotes, et uxores, et filios eorum, et ostenderunt ei abscondita ostiola, per que ingrediebantur, et consumebant que erant super mensam. Occidit ergo illos rex, et tradidit Bel in potestatem Danielis, qui subvertit eum et templum ejus. Et erat draco magnus in loco illo, et colebant eum Babylonii. Et dixit rex Danieli: Ecce nunc potes dicere quia non sit iste deus vivens: adora ergo eum. Dixitque Daniel: Dominum Deum meum adoro, quia ipse est Deus vivens: tu autem, rex, da mihi po-

1. Occurrunt hic et infra plura additamenta in editis libris, quæ non leguntur in mss. antiquioribus, præci-

pue in exemplaribus canonis Hebr. veritatis. Consulat qui voluerit, nostram edit. cum antea Vulgatis. MARX.

testatem, et interficiam draconem absque gladio et fuste. Et ait rex: Do tibi. Tulit ergo Daniel picem, et adipem, et pilos, et coxit pariter: fecitque massas, et dedit in os draconis, et diruptus est draco. Et dixit: Ecce quem colebatis. Quod cum audissent Babylonii, indignati sunt vehementer, et congregati adversum regem, dixerunt: Judeus factus est rex. Bel destruxit, draconem interfecit, et sacerdotes occidit. Et dixerunt cum venissent ad regem: Trade nobis Daniele, alioquin interficiemus te et domum tuam. Vidit ergo rex quod irruerent in eum vehementer: et necessitate compulsus tradidit eis Daniele, Qui miserunt eum in lacum leonum, et erat ibi diebus sex. Porro in lacu erant septem leones, et dabantur eis quotidie duo corpora et duæ oves: et tunc non data sunt eis, ut devorarent Daniele. Erat autem Habacuc propheta in Judæa, et ipse coxerat pulmentum, et intriverat panes in alveolo, et ibat in cam-

1. Addunt Vulgati idem libri, *serve Dei*, quæ mss. ignorant. Græcus pro his geminat Danielis nomen, Δανιηλ, Δανιηλ, Δαδε, etc.

2. Plus denuo Vulgati hic habent, *in medio leonum*, quæ neque in Græco sunt, neque in russ.

3. Vaticanus mss. addit *de lacu*. Vulgati præterea subdunt *leonum*. Mox pari consensu post verbum

pum ut ferret messoribus. Dixitque Angelus Domini ad Habacuc: Fer prandium quod habes, in Babylone Danieli qui est in lacu leonum. Et dixit Habacuc: Domine, Babylone non vidi, et lacum nescio. Et apprehendit eum Angelus Domini in vertice ejus, et portavit eum capillo capitis sui, posuitque eum in Babylone supra lacum in impetu spiritus sui. Et clamavit Habacuc, dicens: Daniel, tolle prandium quod misit tibi Deus. Et ait Daniel: Recordatus es enim mei, Deus, et non dereliquisti diligentes te. Surgensque Daniel, comedit. Porro Angelus Domini restituit Habacuc confestim in loco suo. Venit ergo rex die septimo ut lugeret Daniele; et venit ad lacum, et introspexit, et ecce Daniel sedens. Et exclamavit voce magna rex, dicens: Magnus es, Domine, Deus Danielis. Et extraxit eum. Porro illos qui perditionis ejus causa fuerat intromisit, et devorati sunt in momento coram eo.

intromisit, addunt in lacum. Græcus et melioris notæ mss. nihil habent ejusmodi.

4. Quam imponant libro coronidem Vulgati: *Tunc rex ait: Parcant omnes habitantes in universa terra Deum Daniels, quia ipse est Salvator faciens signa et mirabilia in terra, qui liberavit Daniele de lacu leonum*, cum alii pens Martianeum, tum nostri mss. textusque ipse Græcus nescit.

EXPLICIT LIBER DANIELIS PROPHETÆ.

PRÆFATIO HIERONYMI

IN

LIBRUM PARALIPOMENON.

Si Septuaginta interpretum pura, et ut ab eis in Græcum versa est, editio permaneret, superflue me, mi Chromati, episcoporum sanctissime atque doctissime, impelleres, ut Hebræa volumina Latino sermone transferrem. Quod enim semel aures hominum occupaverat, et nascentis Ecclesiæ roboraverat fidem, justum erat

etiam nostro silentio comprobari. Nunc vero, cum pro varietate regionum diversa ferantur exemplaria, et germana illa antiquaque translatio corrupta sit, atque violata: nostri arbitrii putas, aut e pluribus judicare quid verum sit, aut novum opus in veteri opere cadere, illudentibusque Judæis, cornicum, ut dicitur,

1. Manuscripti sacrorum bibliorum cœdex D. eminentiss. card. Bondii hoc modo legit, scilicet: *Superfluo me, mi Chromati, etc.* Ita quoque ms. monasterii B. Marie Daunratae Tolosanae. Alius autem Ecclesiæ Narbonensis: *Superfluo me, Chromati, etc.* Cetera exemplaria mss. triginta vel amplius omittunt pronomen *me*. MARR.

— Quidam mss. *mi* voculam hic tacent: alii plus habent *mox tibi*, ut et in laudata apologia legitur, *ut tibi Hebræa, etc.*

2. Proverbia hujus diversas afferunt interpretationes Budeus et Erasmus: sed manifestandam Hieronymi sententiam nihil magis accommodatum videtur, quam quod ipse scribit præfatione in librum Jesuæ: *Doluisse, scilicet, Judæos quod calumniandi eis et irridendi Christianos sit ablata occasio*, ex Latina translatione ad Hebr. codices annotata; hinc enim adversarii maxime torquebantur: cum antea Scripturarum divinarum, ac prophetiarum oraculorum notitiam soli se habere jactarent. Hujus rei testem habemus Sophronium, virum alioquin eruditissimum, sed lingue Hebr. incoñsultum: qui cum aliquando cum Hebræo disputans, quædam pro Domino Salvatoris de psalmis testimonia protulisset, ab adversario derisus est: illudens enim Judæus per sermones pene singulos asseribat non ita haberi in Heb. ut Sophronius de septuaginta interpretibus opponebat. Unde ab Hieronymo studiosissime postu-

lavit ut post Aquilam et Symmachum et Theodotionem, novam editionem, Latino sermone transferret. Inventus est itaque doctor egregius, qui cornicum oculos confixerit, quia Judæorum oculos, qui se sapientiores videri volebant et duces cæcorum, sua translatione Hebræica confixit. Vido præfationem in librum psalmerum. MARR.

— Rectissime pridem notatum Erasmo ac Victorio, proverbium hoc esse quo Latini utebantur, *ævi rōd* iis illudere, qui omnibus se posse putant ad jactant illudere. Neque, aut quod cornix oculatissimum est animal, aut quod oculos cadaverum ad que fortur, cum primis atque avidissime petit quemadmodum Bochartus Hierozolici parte II, lib. II, cap. 10, observat, confingere cornicum oculos, idem est *καταφωδίζω*, atque homines callidos versutosque, versuta et caliditate circumvenire, ac veteratiora ipsa arte veteratiorum decipere. Hoc sensu occurrit proverbium istud apud veteres, ac præcipue Ciceronem, a quo Hieronymus accepit, oratione pro L. Murena, cap. 11, et subsequenti pro L. Flacco, cap. 20, quæ loca unus post alium, Erasmus, Victorius, Clericus, atque alii laudant, addito illo Macrobij saturaliorum lib. VII, cap. 5: « Græcus Græco eripiat hunc plausum, tanquam cornix cornicis oculos effodiat ». Martianum tamen Hieronymianam allusionem, locique hujus sensum non videtur assecutus.